

Les fonts

Marie-Hélène Lafon

Traducció de Valèria Gaillard

Angle Editorial

A Pascale Gautier

El senglar solitari arriba als masos guiat per
l'olfacte.

Sap quan hi fan la migdiada.

Els voreja sota el fullatge saltironant; des-
prés, des de l'angle més proper, s'hi llança.

Ja el tenim, rebolcant-se en l'aigua, el fang
contra el ventre.

La frescor el travessa de punta a punta, del
ventre a l'espina.

Clava queixalada a la font.

JEAN GIONO, *Colline*

Dissabte 10 i diumenge 11
de juny del 1967

Ell dorm sobre la banqueta. Ella no es belluga, el cos clavat a la cadira, les nenes i en Gilles són al pati. Han sortit tan bon punt han acabat de menjar, saben que no han de fer cap soroll quan ell dorm sobre la banqueta. La Claire ha tancat darrere seu les dues portes, la de la cuina i la del passadís. La taula no està desparada, ja se n'ocuparà més tard, quan ell s'hagi despertat de la migdiada. Una bugada s'asseca al jardí, la Nicole l'ha penjada a la corda abans d'anar-se'n, caldrà recollir tota la roba, planxar-la, desar-la, preparar els vestits de les nenes per demà al matí, també els seus, i encerar les sabates. Està contenta de baixar a casa dels seus pares, voldria estar contenta, seran a casa seva, al seu refugi, podran riure i parlar fort, ell no es podrà imposar; a casa seva no n'hi ha, d'imposició, ell menja i calla. En tres setmanes, el 30 de juny, complirà trenta anys. Trenta anys, tres fills, la Isabelle, la Claire i en Gilles, dues nenes i un nen, set, cinc i quatre anys, un mas, mag-

nífic, trenta-tres hectàrees, una casa enorme, vint-i-set vaques, un tractor, un vaquer, un ajudant, una minyona, un cotxe, un permís de conduir. Per sort té el permís de conduir; la seva mare tenia raó quan va insistir perquè se'l tragués. Isabelle, Claire, Gilles. Els tres noms apareixen constantment a les llistes; tres criatures, tres noms, trenta-tres hectàrees, trenta anys. S'aferra a les llistes. La Isabelle i la Claire es gronxen; el Gilles les mira, està assegut sobre un muret, amb els braços plegats sobre el pit, estén les cames nues imitant la cadència de les seves germanes, que intenten donar-se impuls. No tindrà més fills, el nen serà l'últim, li agrada abraçar-lo, contemplar-lo, és dolç, fa olor de sucre tebi i de nadó, encara. Quan es desperta somriu, al matí està alegre quan estan tots dos sols a l'habitació. Les nenes ja se li escapen de les mans, se n'adona; corren, salten, són serioses, guarden silenci. La Isabelle ha començat l'escola, l'autobús escolar passa pel final del camí, al matí i a la tarda; la mestra li diu que aprèn bé. Fa els deures a la taula de la cuina i no cal controlar-la. La Claire començarà primer de primària en poc més d'un any. Pensa en la seva mare i les seves tietes, que sempre li diuen que passa volant, la vida, el temps, els anys de joventut quan tenim les criatures a casa amb nosaltres. Ara comença a comprendre-ho, ho va paint en el silenci de la migdiada, recolza la barbata a les mans i els colzes sobre la tela encerada, a banda i banda del plat, va paint.

Aviat farà vuit anys del seu casament; compta, en sis mesos i disset dies, es van casar el 30 de desembre del 1959. No li agrada pensar-hi, val més no fer-ho. Vuit anys de matrimoni, i quatre anys al mas, aquí, lluny de tot, en un racó de món. Li agradaria aixecar-se, sortir, anar a recollir la bugada, fer el que cal, avançar la feina del safareig general de dissabte, que s'allarga quan l'endemà baixen a casa dels avis, a la seva i a la d'ell, els tres han d'anar impecables, sempre. El cos li pesa. Espera.

La Nicole té setze anys, aviat disset. Abans, durant més de tres anys, havien tingut l'Annie, la seva primera minyona. L'Annie era ben amable, una persona viva i alegre, riallera del matí al vespre. Es notava que estava acostumada a pensar. Les bugades d'una família de cinc persones sense comptar la roba de dos treballadors, la neteja d'una casa enorme, les gallines i els conills, el manteniment de l'hort, regar, esbrossar, res no l'espantava. Havia nascut a la regió i mai se n'havia anat. Els seus pares tenien una petita granja a la part alta de la localitat i el seu pare també es passava el dia recorrent la vall de punta a punta. L'Annie coneixia els veïns, les famílies, les històries, i en parlava bé, sense malícia però sempre amb un acudit a la boca. L'Annie havia fet vint anys, s'havia casat i havia seguit el seu marit, que va obrir un garatge a Mauriac, a l'altre extrem de la comarca. Les dones seguien els marits. La Nicole seguirà el seu, la Nicole tindrà un marit, fins i tot si és menys

bonica que l'Annie, menys trempada, i més lenta, més feixuga. Ens acabem acostumant a tot; s'ha acostumat a la Nicole, que de vegades va una mica despistada però treballa força bé. La Nicole també ve d'un mas, és la filla gran d'una família nombrosa i es nota que no ha tingut la vida fàcil. Ella, en canvi, no es pot dir que hagi tingut una infància dura. És millor que no hi pensi gaire, les cames li fan figa cada vegada, però no se'n pot estar de rumiar les seves històries de nena. No eren rics, però no els faltava de res, i mentre el pare estava presoner a Alemanya, la mare havia portat el timó tota sola, amb els quatre avis que es desvivien per la nena, per mimar-la, era la princesa, la reina. A Fridières anava d'una casa a l'altra, els masos es tocaven, els pares es coneixien des de sempre. Havia complert quatre, sis, set anys i el pare no tornava. En parlaven, li enviaven paquets. Quan va aprendre a escriure, havia traçat paraules que li dictaven la seva mare i la seva àvia a la part inferior de la carta per al presoner; s'hi havia aplicat de valent, però recorda haver pensat, sense dir-ho, que no li agradava gens, això de tenir un pare presoner, les dues paraules no anaven bé juntes. Després va tornar, semblava vell i cansat, i ella no va reconèixer l'home que hi havia a la foto de casament i, al cap d'uns quants dies, va preguntar a la mare si faltava molt perquè se'n tornés a anar, aquell senyor.

Enfonsa la barbata entre les mans i belluga els dits dels peus dins les plantofes blaves sota la taula. Acluca

els ulls. Dormia amb la seva mare; fins que va tornar el presoner havia dormit amb la seva mare, en el llit gran, a recer de la seva escalfor, enganxada a l'esquena de la seva mare, amb el nas en els cabells deixats anar de la seva mare, enredada amb ella. Després, un cop ell va tornar, mai més. Mai. Se li fa un nus a la gola, no s'ha de deixar anar, voldria controlar-se, ha de conservar les forces per fer-ho tot, si no tornarà a produir-se un número de circ, una corrida. Ara té les paraules, no gaires, dues o tres, n'hi ha prou; després de tots aquests anys ha trobat les paraules per parlar amb ella mateixa, amb la seva pell, del que li passa, del que va passar des del principi, un cop es va casar. No diu a ningú aquestes paraules, com fer-ho, cal fingir davant la gent, tots els altres són la gent, sa mare també, el seu pare, i les seves germanes. Elles ho saben, se n'han adonat, ho han entès, ho han vist, una vegada, després del naixement d'en Gilles, quan ell no va poder retenir-se davant d'elles. D'aleshores ençà no han anat al mas a passar-hi alguns dies com feien quan les nenes eren més petites, però no sap si han parlat amb la seva mare del que havien vist. La seva mare no li ha dit res i ella tampoc. Les paraules no li venen als llavis, l'orgull les bloqueja. Anomena això orgull, el que la fa aguantar i quedar-se i que també compta per a la seva mare; ho sap, coneix sa mare millor que ningú, millor que les seves germanes, millor que el seu pare. És gràcies als

anys de la guerra, de l'olor dels cabells de la seva mare quan estaven calentones al llit, totes dues. Alça la barbeta, obre els ulls, i s'enfonsa els dits en la carn de les galtes. També anaven al cementiri, el diumenge, després de missa. Les dues àvies, la materna i la paterna, la iaia i la baba, les seguien una mica de lluny, es quedaven lleugerament enrere. Amb la seva mà esquerra dins la dreta de la seva mare, s'estaven dretes davant la tomba, no durava gaire estona; sa mare no deia res i es limitava a serrar-li una mica més fort la mà, que li quedava humida. Després ja s'havia acabat tot, sortien del cementiri. Més endavant, quan va anar a l'escola del poble, havia pogut llegir sobre la làpida, André 1935-1937.

Ell remuga una mica sobre la banqueta, belluga el braç esquerre, que està doblegat sobre els ulls per la llum, ha deixat les ulleres sobre la taula, al costat de la seva navalla tancada, i dorm així, estirat sobre la banqueta estreta, la cama esquerra damunt la dreta, els peus encreuats. Ella coneix els seus horaris, encara dormirà deu minuts més. Es despertarà i s'aixecarà de cop. Primer es posarà les ulleres, agafarà la navalla i li dirà, sense mirar-la, que què espera per desaparar taula. No suporta el mínim soroll mentre fa la migdiada. Ella no li respondrà. El nus de la gola s'endureix. És orgullosa, com la seva mare, és una manera de ser, encara que això no ho expliqui tot. La seva mare hauria pogut impedir

el casament, si hagués insistit molt, però no ho havia fet. El seu pare li n'havia parlat, una vegada, una tarda de l'últim estiu que havia passat a casa dels seus pares, el 1959. Havien tornat del prat circular, ell amb la falç, ella amb el rascle; era un petit prat que feia pendent, irregular, enfonsat sota freixes que aturaven el sol. El pare havia segat, ella havia rasclat tot seguit la palla, no gaire alta i poc espessa, però que així i tot calia desplaçar per treure-la de l'ombra dels freixes i que es pogués assecar millor. A ella li agradava molt feinejar amb el pare, era un home tranquil i tendre. Després de l'última ronda, a dalt del pendent, ell s'havia aturat; des d'allà es veia tot el paisatge, Fridières primer i, al davant, a l'altra banda del riu, el Résonnet, el mas de Soulages, que s'alçava orgullós, els dos edificis, els camps, les bèsties, i la gran casa pairal, on aniria a viure un cop casada, en menys de sis mesos; havien fixat la data per al 30 de desembre. En Pierre treballaria amb el seu pare, com ja feia abans del servei militar. Tornava en sis setmanes, segons confirmava en l'última carta; a finals de setembre, principis d'octubre. El pare s'havia girat cap a ella, havia dit, és un mas molt bonic, no estaràs gaire lluny a Soulages, però no m'agrada el teu promès, no m'agrada com et mira.